

BAĞLANMA KURAMI

14.

BÖLÜM

Pelin DAĞ¹

GİRİŞ

Bağlanma, bebek ile kendinden daha büyük ve daha akıllı olarak yorumladığı bakım vereni ile kurmaya çalıştığı, biyolojik temelleri olan duygusal bağdır (1). Bu bağ, bireyin hayatındaki ilk temel ilişki olarak kabul edilir ve kalan hayatı boyunca kuracağı bağlanma ilişkileri için de temel teşkil etmektedir (2). Bağlanma ilişkisinin, anne ile bebek arasında doğumu takip eden ilk saatlerde oluşmaya başladığı düşünülmektedir. Bu ilişkinin evrimsel önemi düşünüldüğünde, bağlanmanın tüm çocuk yetiştirme koşullarında gelişmesi beklenmektedir (3).

John Bowlby tarafından geliştirilen bağlanma kuramına göre birey varlığını sürdürmek ve güvenliğini sağlamak amacıyla birincil bir bakım verenle yakınlık kurabileceği fiziksel bir durum aramaktadır. Bağlanma davranışının öncelikli hedefi içgüdüsel ihtiyaçların karşılanmasıdır. Bireyin birincil bakım vereni ile kurduğu bu ilişkinin niteliğinin, bireyin tüm yaşamı boyunca, ruh ve beden sağlığını etkilediği düşünülmektedir. Bu bağlamda, bağlanma kuramı anne-bebek ilişkisine değerli bir bakış açısı kazandırması açısından önem arz etmektedir (4).

TARİHÇE

John Bowlby anne-bebek etkileşimini irdelediği, çalma davranışı gösteren 44 çocuğa dair ilk çalışmasında, bu çocukların geçmişlerinde yaşadıkları anne yokluğu veya ayrılığını ortak bir etken olarak ortaya koymuştur. Ayrıca bu çocuklar ile çalma

davranışı göstermeyen çocukları karşılaştırdığında, erken dönem bağlanma sorunlarının, çocuklar arasında ayırt edici olduğunu da belirtmiştir (5).

“Bağlanma teorisi” ifadesi ise ilk kez Bowlby tarafından İngiliz Psikanaliz Birliğine üç çalışma hâlinde sunulmuştur: Çocuğun Annesine Bağlılığının Doğası (1958), Ayrılık Kaygısı (1959), Bebeklik ve Erken Çocuklukta Keder ve Yas (1960). Bu çalışmalarda Bowlby, bağlanmanın gelişimi için sarılma ve takip etmeyi, emme ve ağlamaktan daha önemli olarak düşündüğünü belirtmiştir. Yine bakım verenin sık değişmesinin, daha sonra derin ilişki kurma konusunda zorlanmalara yol açacağına dikkat çekmiştir. O dönemde psikanaliz camiasında bu görüşler derin yankı uyandırır da büyük bir kesim tarafından da eleştirilere maruz kalmıştır (6).

Bu gelişmelerle eş zamanlı olarak, bağlanma kuramının gelişiminde en az Bowlby kadar katkısı olan Mary Ainsworth, çocukların bağlılık örüntüsündeki farklılıkları tanımlamıştır. Bowlby, görüşlerinin deneysel olarak değerlendirilmesine olanak sağlayan “Yabancı Durum Testi” olarak bilinen prosedürü geliştirmiştir. Anne-çocuk arasında oluşmuş bağlanmanın niteliğinin değerlendirilmesine olanak sağlayan bu test, bağlanma kuramı üzerine yapılacak sonraki araştırmalar için de kaynak teşkil etmiştir (7). Böylece Ainsworth anne-çocuk arasındaki bağlanma örüntüsünü “güvenli, kaygılı-ikircikli ve kaçınan” olarak tanımlamıştır. Yine “Güvenlik Kavramı Temelli Adaptasyonun Değerlendirilmesi” (1940) başlıklı tezinde, engelleyici bir faktör olarak güvenli üssün

¹ Uzman Doktor, Mersin Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği, drpelindag@yahoo.com
ORCID iD: 0000-0002-5051-3459

maktadır. Bu konuda ruh sağlığı profesyonelleri tarafınca anne-bebek bağlanma ilişkisinin değerlendirilmesi ve eksikliklerin giderilmesine yönelik uygun müdahalelerin başlatılmasının, toplum ruh sağlığı çalışmalarında önemli yer tutması gerektiği açıktır.

KAYNAKÇA

1. Thompson RA. Attachment Theory and Research. In: Lewis M, editor. *Child and Adolescent Psychiatry*. Philadelphia: Lippincott Williams Wilkins, 2002; p. 164-172.
2. Demirgören SB, Özbek A. Bağlanma ve Gelişimi. In: Karabekiroğlu K, editor. *Bebek Ruh Sağlığı (0-4 Yaş) Temel Kitabı*. Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği, 2012; p. 72-79.
3. Stifter CA, Coulehan CM, Fish M. Linking Employment to Attachment : The Mediating Effects of Maternal Separation Anxiety and Interactive Behavior. *Child Development*. 1993;64: 1451-60.
4. Bowlby J. *Attachment and Loss*. London: The Hogard Press, 1973.
5. Bowlby J. Forty-Four Juvenile Thieves: Their Characters and Their Home Life. *International Journal of Psychoanalysis*. 1944;25:19-52.
6. Gullestad SE. Attachment Theory and Psychoanalysis: Controversial Issues. *Scand Psychoanal. Rev* 2001;24:3-16.
7. Ainsworth MDS, Blehar MC, Waters E, Wall SN. *Patterns of Attachment*. Erlbaum, Hillsdale. N.İ., 1978.
8. Flaherty SC, Sadler LS. A Review of Attachment Theory In The Context of Adolescent Parenting. *J Pediatr Health Care*. 2011 ; 25(2): 114-121. doi:10.1016/j.pedhc.2010.02.005.
9. Lamb ME, Teti DM, Bornstein M. Developmental Phases: Infancy. In: Lewis M, editor. *Child and Adolescent Psychiatry*. Philadelphia: Lippincott Williams Wilkins, 2002; p. 293-323.
10. Bowlby J. The Nature of the Child's Tie to His Mother. *Int J Psychoanal*. 1958; 39: 350- 373.
11. Bloom KC. The Development of Attachment Behaviors in Pregnant Adolescents. *Nurs Res*. 1995; 44: 284-289.
12. Kesebir S, Kavzoğlu SÖ, Üstündağ MF. Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*. 2011; 3(2): 321-342.
13. Dozier M, Bernard K. Attachment: Normal Development, Individual Differences, and Associations with Experience. In Thapar A, Pine DS, editors. *Rutter's Child and Adolescent Psychiatry*. UK: John Wiley & Sons Ltd., 2015; p. 65-78.
14. Rosmalen L, Veer R, Horst F. Ainsworth's Strange Situation Procedure: The Origin of an Instrument. *Journal of the History of the Behavioral Sciences*. 2015; 51(3). DOI: 10.1002/jhbs.21729.
15. Seligman S, Harrison AM. *Psikanaliz Temel Kitabı II*. Tahir Özakkaş, çev. ed. İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları, 2015.
16. Warren SL, Huston L, Egeland B, Sroufe LA. Child and Adolescent Anxiety Disorders and Early Attachment. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 1997; 36:637-644.
17. Barnett D, Vondra JI. Atypical Attachment in Infancy and Early Childhood Among Children at Developmental Risk. I. Atypical Patterns of Early Attachment: Theory, Research and Current Directions. *Monogr Soc Res Child Dev* 1999; 64:1-24.
18. Boccio M, Laudenslager MN, Reite ML. Intrinsic and Extrinsic Factors Affect Infant Responses to Maternal Separation. *Psychiatry* 1994; 57: 43-50.
19. Schore AN. Attachment and the Regulation of the Right Brain. *Attach Hum Dev*. 2000 Apr;2(1):23-47.
20. Schore AN. Dysregulation of the Right Brain: a Fundamental Mechanism of Traumatic Attachment and the Psychopathogenesis of Posttraumatic Stress Disorder. *Aust N Z J Psychiatry*. 2002 Feb;36(1): 9-30.
21. Choi EJ, Taylor MJ, Hong SB, Kim C, Yi SH. The Neural Correlates of Attachment Security in Typically Developing Children. *Brain Cogn*. 2018 Jul;124: 47-56. doi: 10.1016/j.bandc.2018.04.003.
22. Kendrick KM, Guastella AJ, Becker B. Overview of Human Oxytocin Research. *Curr Top Behav Neurosci*. 2018;35:321-348. doi: 10.1007/7854_2017_19.
23. Kosfeld M, Heinrichs M, Zak PJ, Fischbacher U, Fehr E. Oxytocin Increases Trust in Humans. *Nature*. 2005 Jun 2;435(7042): 673-6.